

Nóvik Attila (SZTE JGYPK):

Közösségek és identitások a magyar neveléstörténeti tankönyvekben

Kulcsszavak: neveléstörténet-írás, tankönyvek, identitásképzés

A neveléstörténet-írás a korábbi szórványos előzményeket követően a 19. század utolsó harmadában vett lendületet hazánkban. A neveléstörténet-írás eredményeinek fontos helyei voltak a különböző pedagógusképző intézmények és a képzésekben használt tankönyvek. A nemzetközi és a hazai szakirodalom megállapításai szerint a tankönyvek célja azonban nem elsősorban a tudományosságra való törekvés, hanem a nevelő szándék volt, amit a elsősorban a „történetmesélés” módjával és klasszikusok életrajzának ismertetésével kívántak elérni. Elsődleges funkciójuk tehát a pedagógusjelöltek pályaszocializációja és identitásuk alakítása volt. Kutatásomban a dualizmus korától napjainkig megjelent neveléstörténeti tankönyveket vizsgáltam. A vizsgálat célja az volt, hogy azonosítsa azokat az „elképzelt közösségeket” és identitásokat, amelyek a hazai neveléstörténeti tankönyvekben megjelentek. Előadásomban azt mutatom be vázlatosan, hogy a tankönyvekben milyen mértékben és módon jelentek meg ezek a közösségek és identitások. Értelésem szerint a dualizmus kori neveléstörténeti tankönyvekben világosan látható a magyar neveléstörténeti kánon kialakításának, annak európai kontextusban történő elhelyezésének, illetve ezzel a pedagógusjelöltek nemzeti és európai identitása formálásának igénye. A kánon ugyan dinamikusan alakult, de annak egyes alapelemei korán megszilárdultak – abban élesebb váltás majd a második világháborút követően, az egypártrendszer kiépítésével párhuzamosan megy végbe. A tudományosságban is lezajlott ideológiai átrendeződés a neveléstörténeti tankönyvekben is új identitások és közösségek megjelenésével járt. A szovjet és marxista pedagógiai kánon beemelése azonban nem jelentette a nyugati orientáció teljes eltűnését, amelynek lassú rehabilitációja már a Kádár-korszakban megerősödött. A rendszerváltás utáni tankönyvek visszatértek a nyugati orientációhoz, azonban azok egy részében már kevésbé azonosítható a pályaszocializáció és az identitás alakításának explicit igénye.